

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 35 (223) • 9 sierpnia 2004 r. • © PIISM

nr egz. PIISM 3.20

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt, Beata Górka-Winter, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji)

Doha Development Agenda – postanowienia Rady Ogólnej WTO

Artur Gradziuk

Na posiedzeniu Rady Ogólnej WTO podjęto pierwsze decyzje w ramach Doha Development Agenda. Najważniejsze postanowienia dotyczą rolnictwa: redukcji wsparcia wewnętrznego, eliminacji subsydiów eksportowych i zwiększania dostępu do rynku. Do uzgodnienia pozostają szczegóły liberalizacji handlu artykułami rolnymi, lecz osiągnięcie ostatecznego kompromisu będzie trudne ze względu na różnice interesów między członkami WTO. Ponadto postanowiono prowadzić negocjacje w sprawie ułatwień administracyjnych w handlu, pozostawiając poza programem rokowań pozostałe zagadnienia singapurskie.

W Genewie 27–31 lipca 2004 r. odbyło się posiedzenie Rady Ogólnej WTO. Po niepowodzeniu konferencji ministerialnej w Cancun we wrześniu 2003 r. lipcowe posiedzenie uznano za ostatnią szansę kontynuacji *Doha Development Agenda* (DDA) – rundy negocjacji handlowych zainicjowanej w 2001 r.

W posiedzeniu Rady Ogólnej WTO po raz pierwszy Polska była reprezentowana przez komisarza UE do spraw handlu Pascala Lamy, zaś polski przedstawiciel uczestniczył w posiedzeniu Rady Unii Europejskiej, która zaakceptowała tekst porozumienia¹.

Główne postanowienia Rady Ogólnej WTO. Na przedłużonym o jeden dzień posiedzeniu przyjęto wstępne zasady liberalizacji handlu artykułami rolnymi, co było warunkiem dalszych negocjacji w ramach DDA w innych dziedzinach. Dotychczas kraje rozwijające się uzależniały negocjacje w sprawie liberalizacji handlu artykułami przemysłowymi i usługami od decyzji w sprawie rolnictwa. Wprawdzie na posiedzeniu Rady Ogólnej WTO ustalono jedynie podstawowe zasady liberalizacji i do rozstrzygnięcia pozostaje wiele kwestii szczegółowych, ale dzięki zawartemu porozumieniu negocjacje mogą być kontynuowane.

¹ Na temat implikacji Doha Development Agenda dla Polski zob. A. Gradziuk, *Negocjacje handlowe na forum WTO w ramach Doha Development Agenda i ich implikacje dla Polski*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, t. 4, nr 3 (19), maj–czerwiec 2004, s. 127–141.

Jedną z najważniejszych decyzji było ustalenie wstępnych zasad redukcji wsparcia wewnętrznego dla rolnictwa. Subsydia, wynoszące w krajach rozwiniętych łącznie około 300 mld dolarów rocznie, powodują obniżenie cen towarów na rynkach światowych i pozbawiają rolników w krajach rozwijających się możliwości uczciwej konkurencji. Zgodnie z zawartym porozumieniem kraje o wyższym stopniu wsparcia mierzonego zagregowanym wskaźnikiem wsparcia (*Aggregate Measurement of Support* – AMS) przeprowadzą większą redukcję, a w pierwszym roku realizacji całkowita redukcja wyniesie co najmniej 20% AMS. W toku dalszych negocjacji będą uzgadniane minimalne poziomy redukcji AMS, termin ich realizacji, maksymalny poziom wsparcia dla poszczególnych produktów oraz redukcja tzw. kwoty *de minimis*², wynoszącej obecnie 5%. Ponadto wypłaty dla rolników związane z ograniczeniem produkcji oraz niezależne od wielkości produkcji będą zmniejszone o 15% i nie mogą przekraczać 5% całkowitej wartości produkcji rolnej w danym państwie w okresie bazowym. Pozostaje ustalenie okresu bazowego oraz czasu realizacji redukcji.

Podjęto także decyzję o odejściu od wszelkich form subsydiów eksportowych. Bezpośrednie dopłaty do eksportu mają być całkowicie wyeliminowane, natomiast kredyty eksportowe, gwarancje kredytów eksportowych i ubezpieczenia eksportowe będą dozwolone, jeśli termin ich spłat nie przekroczy 180 dni. Dalsze negocjacje będą dotyczyć dozwolonych sposobów spłaty odsetek, poziomu minimalnego oprocentowania kredytów, minimalnej prowizji i innych elementów, które mogą stanowić formę subsydiowania eksportu. Najtrudniejszą do uzgodnienia kwestią będzie termin likwidacji subsydiów eksportowych. Niektórym państwom Unii Europejskiej (jak Polska i Francja) zależy na jak najdłuższym utrzymywaniu subsydiów eksportowych, a Stanom Zjednoczonym – ulg podatkowych dla własnych eksporterów. Inni zaś najwięksi eksporterzy żywności (Brazylia, Argentyna, Australia) będą starali się o jak najszybszą likwidację tych subsydiów, więc osiągnięcie kompromisu w tej sprawie będzie trudne.

Członkowie WTO zadeklarowali również znaczną poprawę warunków dostępu do rynku dla produktów rolnych, choć nie ustalono żadnych terminów ani poziomów redukcji stawek celnych czy zwiększenia kwot ilościowych. Zapowiedziano jedynie, że największa redukcja obejmie te towary, na które obecnie obowiązują najwyższe taryfy celne. Prawo do ochrony przed importem „szczególnie wrażliwych” towarów zostanie zachowane, choć nie ustalono jeszcze limitu towarów, które mogą być zgłoszone jako towary wrażliwe. Przedmiotem dalszych negocjacji będą: uproszczenie taryfikacji, eskalacja ceł (wzrostu ceł w zależności od stopnia przetworzenia towaru) oraz specjalne klauzule ochronne (stosowane przed ewentualnymi zakłóceniami na rynku spowodowanymi nadmiernym importem i spadkiem ceny danego towaru).

Odrębne zasady handlu produktami rolnymi będą stosowane wobec krajów najmniej rozwiniętych – nie będzie się od nich wymagać przyjęcia jakichkolwiek zobowiązań. Jednocześnie kraje rozwinięte oraz kraje rozwijające się (o ile jest to możliwe) powinny zapewnić bezcłowy i nieograniczony kwotami ilościowymi dostęp do rynku dla towarów pochodzących z tych krajów.

Rozmowy na temat rolnictwa zdominowały posiedzenie Rady Ogólnej WTO. W innych dziedzinach ustalono jedynie wstępne elementy przyszłego porozumienia i rekomendacje dla grup negocjacyjnych. Rozstrzygnięto natomiast kwestię tzw. zagadnień singapurskich. Postanowiono rozpocząć negocjacje w sprawie ułatwień administracyjnych w handlu, które mają zmierzać m.in. do przyjęcia wspólnych, uproszczonych zasad odprawy celnej towarów. Natomiast inne zagadnienia singapurskie – relacje między handlem i inwestycjami, między handlem i polityką konkurencji oraz zamówienia publiczne – wyłączono z programu najbliższych negocjacji.

Przebieg negocjacji w ramach *Doha Development Agenda*. Program *Doha Development Agenda*, przyjęty w listopadzie 2001 r., ma na celu złagodzenie ro-

² Członkowie WTO mają prawo niewliczania do zagregowanego wskaźnika wsparcia AMS wsparcia przeznaczanego na produkcję określonych towarów, jeśli produkcja tych towarów nie przekracza kwoty *de minimis* (obecnie 5%) łącznej wartości podstawowych produktów rolnych w danym roku. Dzięki temu np. Unia Europejska może wspierać producentów cukru, a Japonia – producentów ryżu.

snącej różnicy w poziomie życia między krajami rozwiniętymi a rozwijającymi się. Jego ogłoszenie bezpośrednio po zamachach terrorystycznych z 11 września 2001 r. postrzegano jako zapowiedź przeciwdziałania jednej z przyczyn terroryzmu. DDA zakłada stworzenie takich zasad handlu międzynarodowego, które w większym stopniu sprzyjałyby podniesieniu dochodów krajów rozwijających się. Głównym zamierzeniem była poprawa warunków handlu w dziedzinie rolnictwa, która dla wielu krajów rozwijających się jest podstawowym źródłem przychodów eksportowych, w krajach rozwiniętych zaś jest najbardziej chronionym sektorem gospodarki. Liberalizacja handlu produktami rolnymi nie tylko umożliwi im większy udział w handlu międzynarodowym, lecz także przyniesie wymierne korzyści gospodarce światowej. W zależności od skali liberalizacji szacuje się, że roczny dochód światowy wzrośnie od 12 do 26 mld dolarów.

Osiągnięcie kompromisu między członkami WTO okazuje się trudniejsze niż w przypadku poprzednich rund negocjacyjnych. WTO, licząca 147 członków, jest innym forum negocjacji handlowych niż GATT, w której główną rolę odgrywały Stany Zjednoczone, Unia Europejska i Japonia. Wypracowanie konsensusu wymaganego przy podejmowaniu decyzji jest trudniejsze, gdyż kraje rozwijające się mają coraz większe interesy w handlu światowym, często niezgodne z interesami krajów rozwiniętych. Sytuację dodatkowo komplikuje tworzenie się koalicji negocjacyjnych – wobec określonego zagadnienia (Grupa Cairns eksporterów produktów rolnych), regionalnych (Mercosur, grupa państw afrykańskich) czy państw o podobnym poziomie rozwoju (G-20, G-90), które formułują wspólne stanowiska. W rezultacie dotychczasowa dominująca pozycja negocjacyjna Stanów Zjednoczonych i Unii uległa osłabieniu. Ponadto z przyczyn politycznych USA i UE nie są skłonne zaoferować znacznych koncesji w handlu artykułami rolnymi. Dowiodło tego ich wspólne stanowisko negocjacyjne z sierpnia 2003 r., które *de facto* oznaczało utrzymanie obecnej polityki rolnej. Brak konstruktywnej propozycji w dziedzinie rolnictwa oraz sztywne stanowisko UE w sprawie włączenia do programu negocjacji zagadnień singapurskich były głównymi przyczynami niepowodzenia konferencji ministerialnej w Cancun.

Osiągnięty 31 lipca 2003 r. w Genewie kompromis nie tylko umożliwił kontynuację DDA, lecz także przywrócił wiarygodność WTO jako forum wypracowywania zasad handlu światowego. Brak porozumienia mógłby oznaczać ostateczne fiasko DDA i fragmentację globalnego systemu handlowego w wyniku rozwoju inicjatyw regionalnych i bilateralnych porozumień o wolnym handlu.

Termin zakończenia rundy negocjacyjnej z Doha ostatecznie przesunięto o rok, do czasu konferencji ministerialnej w Hongkongu w grudniu 2005 r. Wznowienia negocjacji można oczekiwać w pierwszych miesiącach 2005 r., już po zmianie składu Komisji Europejskiej oraz wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych. Osiągnięcie porozumienia do końca 2005 r. może jednak okazać się bardzo trudne ze względu na kwestie, które pozostały do uzgodnienia: wielkość redukcji wsparcia wewnętrznego, szczegóły redukcji barier w dostępie do rynku i – zapewne najtrudniejsze – termin realizacji przyjętych zobowiązań. Bardziej prawdopodobną datą zakończenia DDA wydaje się 2007 r. Niemniej postanowienia Rady Ogólnej WTO świadczą, iż kraje rozwinięte pogodziły się z tym, że będą musiały zreformować swoją politykę rolną i otworzyć rynek wewnętrzny na import artykułów rolnych.

OGŁOSZENIA

Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa

Pod redakcją

Sławomira Dębskiego i Beaty Górka-Winter

Warszawa 2003, 280 stron, ISBN 83-918046-0-7

- Sławomir Dębski, Beata Górka-Winter**
Wstęp do rozważań nad kryteriami bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Jacek Czaputowicz**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa - aspekty teoretyczne
- Sławomir Dębski**
Ogólne i szczegółowe kryteria bezpieczeństwa państwa
- Adriana Dudek, Teresa Łoś-Nowak**
Bezpieczeństwo państwa w środowisku międzynarodowym. Przewartościowania
- Beata Górka-Winter**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Artur Gradziuk, Wiesława Lach, Edyta Posel-Częścik,**
Katarzyna Sochacka
Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa?
- Monika Izydorczyk**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego w aspekcie postzimnowojennego paradygmatu bezpieczeństwa
- Remigiusz W. Kaszubski**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego banków
- Wojciech Łuczak**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa: spojrzenie niekonwencjonalne
- Marek Menkiszak**
Traktaty podstawowe pomiędzy Polską a jej wschodnimi sąsiadami a podejście minimalistyczne w analizie bezpieczeństwa międzynarodowego
- Marcin Mróz**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Piotr Naimski**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Jan Nowak-Jeziorański**
Kryteria bezpieczeństwa
- Marek Pietraś**
Bezpieczeństwo państwa w późnowestfalskim środowisku międzynarodowym
- Edyta Posel-Częścik**
Kryteria bezpieczeństwa państwa
- Katarzyna Żukrowska**
Kryteria bezpieczeństwa ekonomicznego
- Bolesław Balcerowicz**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa - komentarz
- Stanisław Koziej**
Międzynarodowe bezpieczeństwo państwa - komentarz
- Maria Wągrowa**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa - komentarz
- Sławomir Dębski**
Postscriptum
- Marcin Mróz**
Postscriptum
- Jerzy Jaskiernia**
Wewnętrzny i zewnętrzny kontekst bezpieczeństwa międzynarodowego państwa - komentarz
- Bronisław Komorowski**
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa - komentarz
- Ryszard Stemplowski**
W poszukiwaniu kryteriów bezpieczeństwa państwa - komentarz

Do nabycia w siedzibie Instytutu, w sprzedazy wysylkowej
(po zlozeniu pisemnego zamowienia pocztą, faksem lub przez Internet: www.pism.pl/ksiazki.html)
oraz w wybranych księgarniach: www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html